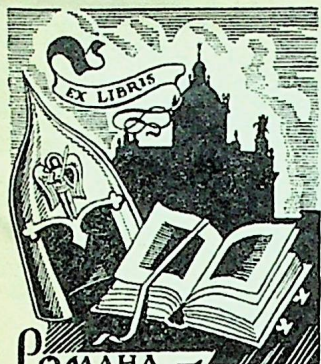

Романа Геник-
Березовського

ЗАГАЛЬНА БІБЛІОТЕКА

АНАТОЛЬ ФРАНС

КОМЕДІЯ ПРО ЧОЛОВІКА,
ЩО ОЖЕНИВСЯ З НЕМОВОЮ

ЖАРТ В 2 АКТАХ

ЛЯЙПЦИГ
УКРАЇНСЬКА НАКЛАДНЯ

ГОЛОВНІ СКЛАДИ:

BERLIN W 62 / ЛЬВІВ / WINNIPEG MAN. (Canada)

Досі появилися оді книжки:

- 1—6а. Лепкий Б., Начерк історії української літератури (до нападів Татар). I, нове ілюстроване видання.
7. Левинський-Нечуй Ів., Запорожці.
8. Ляфонтен Ж., Байки (в 4 образках).
- 9—11. Карпенко-Карий, Суєта, нове видання.
- 12—14б. Крушельницький Антін, Іван Франко, поезія (Літературні характеристики укр. письменників. I).
- 15—16. Руданський С., Співомовки (зі вступ. Лещого).
17. М. Вовчок, Дев'ять братів і десята сестричка Галля.
- 18—20. Ахеліс Тома, др., Начерк соціології.
21. Мамін-Сибіряк Д. Н., Чутлива совість.
- 22—23. Ніцше Фр., Так мовив Заратустра. Частина I.
- 24—25. Ніцше Фр., Так мовив Заратустра. Частина II.
- 26—27. Кміт Юрій, В затишку й на сонці оповідання.
- 28—29а. Збірник народних пісень і дум.
- 30—33а. Чайківський Й., Всесвітня історія I, стар. віки (зілюстр.).
34. Кінлінг Р., От собі казочки (з двома ілюстр.).
- 35—36. Кінлінг Р., От собі історії (з трьома ілюстр.).
37. Беризон Б., Новоженці, комедія в двох діях.
- 38—39. Ніцше Фр., Так мовив Заратустра. Частина III.
40. Езон, Байки.
- 41—43б. Барвінський В., Скошений цвіт, повість.
- 44—47. Раковський Ів. др., Психологія, I.
48. Андреев Л., Три оповідання.
- 49—50. Карпенко-Карий, Хазайн, комедія.
51. М. Вовчок, Сестра, Козачка, Чумах (оповідання).
52. Беризон Б., Понад сил, драма.
- 53—56. Чайківський Й., Всесвітня історія II, серед. віки.
- 57—59. Ніцше Фр., Так мовив Заратустра. Частина IV (кінець).
60. М. Вовчок, Від себе не втечеш (оповідання).
- 61—62. Ібсен Г., Будівничий Сольнес, драма.
- 63—64. Гоголь М., Тарас Бульба, повість (з ілюстр.).
65. Руданський С., Цар-соловей, поема-казка.
66. Мозієв Ж. Б., Лікар-шуткар, жарт у 1 дії.
67. Котляревський Ів., Наталка Полтавка, укр. опера.
- 68—72. Чайківський Й., Всесвітня історія III, новозітча.
- 73—74. Ніколайшин Д., Розахда, драма.
75. М. Вовчок, Кармелюк, Невільничка (оповідання).
- 76—77. Генсвефа, опов. (з образк.).
78. Куліш П., Орися, Дівоче серце, Сітові гості.
79. Кобилянська Ольга, Некультурна, новела.
80. Кобилянська Ольга, Valse mélancolique.
- 81—84. Франс Ан., На білих скалах, повість.
- 85—86. Толстой Л., Живий труп, драма.
- 87—91. Барвінський О., Спомини з мого життя, I.
92. Яричевський С., Княгиня Любов, драма.
93. М. Вовчок, Сон, Одарка, Чари, Ледашиця.
- 94—98. Лепкий Б., Начерк іст. україн. літер., книжка II.
99. М. Вовчок, Інстатутка.
- 100—108. Антонович В., Коротка історія Козаччини.
104. Аверченко, Гуморески.
105. Барвінко Г., Русалка.
- 106—107. Лепкий Б., М. Шашкович (Літ. хар. укр. писем II).
- 108—110б. Куліш П., Чорна Рада, повість.
111. Толстой Л., Пелюканий на Кавказі, правд. подія.
- 112—113. Берглов, Ам., Вступ до метафізики.
114. Франс Анатоль, Комедія про чоловіка, що оженився з жовтою, жарт у 2 актах.

АНАТОЛЬ ФРАНС

КОМЕДІЯ ПРО ЧОЛОВІКА,
ЩО ОЖЕНИВСЯ З НЕМОВОЮ

ЖАРТ В 2 АКТАХ

УКРАЇНСЬКА НАКЛАДНЯ КИЇВ—ЛЯЙПЦІГ

ГОЛОВНІ СКЛАДИ:

Книгарня Наукового
Тов. ім. Шевченка
у ЛЬВОВІ
Рипок 10

Українська Накладня
с. з о. п.
BERLIN W 62
Kurfürstenstr. 83

Товариство „Просвіта“
у ЛЬВОВІ
Рипок 10

Printed in Germany

ОСОБИ:

Леонард Боталь, судія

Адам Фіме, адвокат.

Сімон Колін, лікар.

Жан Моґіє, цирулик.

Серафен Дільоріє, аптикар.

Жіль Буаскуртіє, секретар Леонарда
Боталь.

Катерина, жінка Леонарда Боталь.

Алізон, служача Леонарда Боталь.

Панна de la Гарандієр.

(Сліпець, граючий на кобзі).

Льокай панни de la Гарандієр.

Два малі помічники аптикарські.

А К Т І.

СЦЕНА ПЕРША.

Жіль Буаскуртіє, Алїзон, потім Адам Фіме і Леонард Боталь.

Жіль Буаскуртіє (*занятий недбалою писаниною і зіванєм, коли являє ся служаща Алїзон з кошиками на раменах. На її появу Жіль кидає ся сейчас до неї.*)

Алїзон. Матінко божа, чи гарно кидати ся так на кого, як який вовкулак, і то в комнатї відтвертїй на всі сторони?

Жіль (*який з одного з кошиків витягає бутильку вина*). Не роби крику, мала гуско. Ніхто не хоче тебе обскубати. Ти не стоїш такого заходу.

Алїзон. Оставиш ти вино пана судії, ти простаку! (*Ставляє кошики на землю, відбрав бутильку, бє секретара по лиці, підносить кошики і втікає до кухні, котрої піч видно через двері. Входить Адам Фіме,*)

Адам Фіме. Чи тут живе пан Леонард Боталь, судія в справах цивільних і карних.

Жіль. Тут прошу ласкаво, і говорите власне з єго секретаром, Жільом Буаскуртіє, до ваших услуг.

Фіме. Добре отже, мій хлопче; зволь тому повідомити пана, що єго давний товариш, пан Адам Фіме, адвокат, бажає з ним поговорити в одній справі.

(Чути з зовні голос: Насіне для пташків.)

Жіль. Власне іде мій пан.

(Леонард Ботай сходить внутрішними сходами, Жіль усував ся до кухні).

Фіме. Витаю тебе, пане Леонарде; тішу ся, що знова тебе бачу.

Леонард. Добрий день, Адаме, як же-ж ти маєш ся від того довгого часу, відколи я не мав щастя тебе оглядати?

Фіме. Знаменито! І ви рівнож, надію ся, пане судійо.

Леонард. Що за щасливий випадок спроваджує тебе тут, Адаме?

Фіме. Приїзджу нарочно з Шартр, аби вам предложити матеріял в справі одної молодії сироти, котра...

Леонард. Чи памятаєш, Адаме, тоті часи, коли то спільно виучували ми права на університеті в Орлеан?

Фіме. Чому би ні?... Коли то ми вигравали на флеті, устроювали вечері з дамочками і танцювали від рана до вечера... Приїзджу, поважний судійо, а дорогий мій товаришу, аби вам вручити меморіял в справі молодії сироти,

котра то справа припаде вам небавом для розсудження.

Леонард. А чи справа є добра?

Фіме. То молода сирота...

Леонард. То я чув, але чи справа є добра?

Фіме. То молода сирота, ограблена своїм опікуном, котрий оставив її лише пару очий, аби могла виливати сльози. Як виграв процес, стане знова богатою, і тоді відвдячить ся дуже вимовно.

Леонард (*беручи меморіал, який подав ему Адам*). Розглянемо її справу.

Фіме. Дякую вам, поважний судійо і дорогий товаришу.

Леонард. Розглянемо її з цілою безсторонністю.

Фіме, Того навіть не треба говорити... Але оповідайте но про себе. Чи всьо у вас благополучно? Виглядає мені, начеб ви чимсь журили ся. А прецінь справуєте уряд зовсім не найгірший.

Леонард. Заплатив я за него добру ціну і не ошукав ся; то правда.

Фіме. Може вам стає прикрим самотне житє. Чи не думаєте женити ся?

Леонард. Як-же, Адаме, хіба-ж ви не знаєте, що доперва що власне я оженив ся? Подружив ся я в минувшій місяци з молодю

панночкою з провінції, з доброго дому і зовсім не поганою, Катериною Момішель. На нещастє в вона немовою. То мене дуже журить.

Фіме. Ваша жінка в немовою?

Леонард. На жаль!

Фіме. Цілковитою немовою?

Леонард. Як риба в ставі.

Фіме. Хиба ви того не завважали, заки ви мали з нею одружити ся?

Леонард. Якже би можна не завважати чогось подібного? Але тоді я не журив ся тим так, як сьогодні. Тоді звертав я увагу на те, що вона в гарна і не без гроша і думав лише про користи які мені принесе і про приємности, які з нею зазнаю. Але тепер того всього вже не відчуваю так дуже, і волівби, аби уміла говорити; було би то роскошию для мого ума, а користию для мого дому. Бо і чогож потреба в домі судії? Милої, ввічливої жінки, котра би принимала прихильно тих, що мають різні скарги, і за помочию зручних слів доводила до того, аби зносили дарунки, щоби осягнути з тим більшою старанністю провірене своєї справи. Люди дають лише тоді, коли їх до того осьмілить ся. Жінка в словах своїх зручна, а в поступках осторожна, легко витягне у одного шинку, у другого штуку полотна, у иншого знова вино або зівірину. Але тій бідній Катрусі ніколи нічо на капне. Підчас коли кух-

ні, комори, стайні, моїх товаришів ледви можуть помістити їх доробут, мені дістає ся ледви стільки, скільки треба, аби з'їсти худенької зупки. Бачиш отже Адаме, як я пошив ся в дурні, що взяв жінку немову. А що найгірше, що сам стаю що раз більше мелянхолійним...

Фіме. Не ма причини для того, пане судійо. Добре подумавши, можна би в вашім положенню доглянути ся і деякої користі, якої зовсім не належало би легковажити.

Леонард. Не розумієте діла, Адаме. Коли держу в своїх раменах мою жінку, якої по-стать є так гарною, як найгарнійша статуя, но і котра не більше від тої відзиває ся, дізнаю якогось дивно немилого вражіння. Сам я не в силі здати собі справу, чи не маю до діла з якоюсь статуєю, автоматом, штучною лялькою, апаратом чародійським способом утвореним, чи з живучим божеським сотворінєм; нераз тому й ранком бере мене охота вискочити з ліжка і втечи від тої нечистої сили.

Фіме. Що за привиди!

Леонард. То ще не всьо. Жиючи все з немовою, чоловік сам стає ся німим. Нераз спостерігаю, що подібно як вона, і я виражаю ся знаками.. Одного дня в суді лучило ся мені таке, що я видав вирок на міги і засудив чоловіка за помочию самих мін і знаків.

Фіме. Та нема про що говорити, пане

Леонард. Розуміє ся само собою, що розмова з особою німою, не може бути приємною. Чоловікови скоро остогидне говорити як не може діждати ся відповіді.

Леонард. Розумієте тепер, яка є причина мого смутку.

Фіме. Не хочу з вами спорити і признаю, що причина та є оправдана і зрозуміла. Але може є який спосіб, аби тому зарадити. Скажіть мені: чи ваша жінка є так само глуха, як німа?

Леонард. Катруся не є більше глуха від вас або від мене. Що більше; коли можна так сказати: вона чує, як трава росте.

Фіме. В таким випадку треба мати добру надію. Лікарі, аптикарі і хірурги, о скільки коли можуть привернути мову глухонімому, то і так завсїгди язик єго остає рівно тупим як слух. Не чує ані того, що до него говорить ся, ані того, що сам говорить. Цілком инакша справа з німими, котрі чують. Такому розв'язати язик, є для лікаря забавкою. Операція коштує так мало, що робить ся єї щоденно на песиках, які не вміють гавкати. Треба-ж було, аби такий мешканець глухої провінції, як я, доносив вам про те, що один славний лікар, який мешкає відси о кілька кроків, Сімон Колін, звісний є з того, що підтинає язички париським дамам? Моментально він зробить, що

з уст вашої достойної супруги попливе ясна струя звінких слів, подібно, як відкручуючи курок випускаєте струю води, яка виливає ся лагідним шумом.

Леонард. Чи правду говорите, Адаме? Не обріхуєте мене? Чи не здає ся вам, що ви перед судом?

Фіме. Говорю до вас як приятель і кажу вам щирю правду.

Леонард. Спроваджу отже того славного лікаря і то без хвилі проволоки.

Фіме. Як ваша воля. Але заки єго спровадите, застановіть ся над тим, що хочете зробити. Бо взявши всьо під увагу, коли жінка немова має свої злі сторони, то має також сторони добрі. Добраніч, отже поважаний пане судійо, а давний мій товаришу. Уважайте мене своїм щирим приятелем і прочитайте мій меморіал, — дуже вас о се прошу. Як справедливність ваша перехилить ся на користь нелітної сироти, ограбленої жадним опікуном, то не пожалуйте того.

Леонард. Вертайте скоро, Адаме, я вже приготую вирок. (*Адам виходить.*)

СЦЕНА ДРУГА.

Леонард, потім Жіль, потім Катерина.

Леонард. Жіль! Жіль! Не чує той вітрогон. Певно вже — як звичайно — крутить ся

в кухні коло ринки і кухарки. То обжартюх і розпусник. Жіль!... Жіль!... Ти непотрібе...

Жіль. До услуг пане судійо.

Леонард. Мій голубчику, біжи но сейчас до того лікара, що мешкає тут недалеко на площі Бісі, Сімона Колін, і проси його, аби прийшов сейчас зайняти ся ліченням німої жінщини.

Жіль. Слухаю, пане судійо.

Леонард. Лише аби ти пішов мені просто і не звертав там коло моста, де штукарі дають свої представлення. Бо я тебе знаю, ти волоцюго один: до того, то ти перший...

Жіль. Несправедливо осуджуєте мене, пане судійо.

Леонард. Но; біжи і приведи тут того славного доктора.

Жіль. До услуг, пане судійо. *(Виходить).*

Леонард *(сидячи перед столом, на котрім лежать стоси актів).* Маю ще сьогодні видати чотирнайцять вироків, не числячи вироку в справі протегованої Адама. А то є чимала праця, бо вирок тоді лише приносить честь судії, коли по майстерськи уложений, зручний, знаменитий, і прикрашений всякими окрасами стилю і ума. Треба аби в нім думки усьміхали ся, а слова грали ся розкішно. Де-ж красше може чоловік дати вираз свого дотепу ніж у вирочі?

(Катерина зійшовши по внутрішніх схо-

дах, сідає при своїм коливороті біля стола. Усміхає ся до мужа і приготовляє прядиво. Леонард перериваючи писане):

Леонард. Як жеж ти маєш ся кіточко... Я не чув навіть, коли ти ввійшла. Ти єси як ті постаті з байки, котрі неначе плавають у воді, або, як ті сни, котрі, як оповідають поети, боги зсилають щасливим смертельним. Моя кіточко. Ти єси правдивим чудом природи; особою, під кожним зглядом знаменитою; бракує тобі єдино мова. Чи не була би ти вдоволенна, як би могла її узискати? Не була-ж би ти щаслива, колиб через твої усточки могли перепливати всі ті гарні думки, котрі відгадує ся в твоїх очах? Не була би ти рада, що можеш показати весь природний дотеп свого ума? Не було би тобі мило могли сказати своєму мужеві, що его любиш? Не було би тобі солодко називати его своїм скарбом і своїм серденьком? *(Чути перекупня, котрий переходячи улицу викрикує: Кноти і бавовни! Кноти! світять яснійше як зьвізди на небі).* Слухай отже, кіточко, приношу тобі добру новину... Прийде тут за хвильку добрий лікар, котрий тобі поверне мову... *(Катерина показує знаки вдоволення).* Розв'яже тобі язик без найменшого болю. *(Катерина показує свою радість рухами рук і ніг. Чути сліпця, котрий переходить улицу пригріваючи на кобзі).*

(Сліпець співав пісеньку, потім говорить гробовим голосом :

Милостиві душі, споможіть нещасного на любов Сотворителя).

(Сліпець входить на поріг, співав далі і грає.)

(Катерина починає танцювати з сліпцем.)

(Нагло сліпець перестав співати і танцювати і виговорює захриплим і неприємним голосом) : Милостиві душі, споможіть нещасного на любов Сотворителя.

Леонард *(котрий занятий своїми актами нічого не чув, виганяє сліпця кричучи:) Волюцюго, дармоїде! (кидає йому на голову стоси актів, до Катерини, котра знова засіла до коливороту :) Моє серденько, від часу, коли ти ввійшла до мого дому, аби разом зі мною зажити, я не тратив часу на дармо. На буки післав я чотирнайцять мущин і шість жінок, межи сімнайцять осіб розділив я... (числить) шість... двайцять чотири... трийцять два... сорок чотири... сорок сім а девять, пятьдесять шість, а одинайцять, шістьдесять сім а десять, сімдесять сім а вісім, вісімдесять пять а двайцять, сто пять. Сто пять літ ґалерних робіт. Чи то не може свідчити про велику могутність судії і чи не можу почувати певного рода гордості? (Катерина, котра перестала прями, опирає ся на стіль і дивить ся на мужа з усьмішкою.*

Опісля сїдає на столі, на яким стоїть актів. Леонард, удаючи, що хоче витягнути з під неї акта :) Голубко, закриваєш великих злочинців перед мою справедливістю. Лотрів і убійників. (Чути коминяра, котрий на улиці викрикує :) Чистьте свої комини, молоді дами, від долу до гори! — (Леонард і Катерина цілують ся через стіл, потім Катерина побачивши входячих, вибігає з комнати внутрішніми сходами).

СЦЕНА ТРЕТА.

Леонард, Жіль, Сімон Колін, Жан Моїє, потім Серафін Дільоріє, потім Алїзон.

Жіль. Пане судійо, ото той великий доктор, котрого ви казали візвати.

Сімон. Так, я є доктор Сімон Колін у власній особі... А от Жан Моїє, хірург. Бажалисьте нашої помочи.

Леонард. Так пане, аби ви дали мову німій жінчині.

Сімон. Дуже добре. Очікуємо ще Серафена Дільоріє, аптикара. Як лише він прийде, приступимо до операції після нашого знання і науки.

Леонард. Дійсно? Чи треба до того аптикара, аби розв'язати язик немові?

Сімон. Так пане, і хтонебудь о тім сумніває ся, зраджує цілковиту ігноранцію відносин між поодинокими органами і їх взаємної

зависимости. Серафен Дільоріє прибуде тутки
сейчас.

Жан Моґіє (*викрикує нагло*). Ох, яка
вдячність належить ся ученим докторам, котрі,
як доктор Сімон Колін, напружують всі свої
сили, аби дати нам здоровле і дбати про нас
в часї хвороби! Ох! як-же гідні вони суть по-
хвал і благословенства, оті добрі лікарі, котрі
виконуючи свою штуку, кермують ся після
учених правил, набутих з прав фізики і довгого
досьвіду.

Сімон (*легко кланяючи ся*). Ви надто ла-
скаві, пане Жан.

Леонард. Очікуючи пана аптикара, чи не
схочете чим покріпити ся, панове?

Сімон. Дуже радо.

Жан. З приємністю.

Леонард. Отже пане доктор, ви зробите
малу операцію, котра допоможе, що моя жінка
почне говорити?

Сімон. То значить властиво, що я скажу,
як зробити операцію. Я даю припис, а пан Жан
Моґіє виконує... Чи маєте з собою інструменти
пане Жан?

Жан. Так єсть. (*Показує пилку, довгу на
три стопи з зубами широкими на два пальці,
ножі, кліщі, ножиці, рожен, величезний свердел,
і т. д. Входить Алїзон, несучи вино*).

Леонард. Надію ся панове, що не будете тим всім послугувати ся.

Сімон. Не повинно ся ніколи являти ся неприготованим у ліжка хорого.

Леонард. Пийте панове, коли ласка.

Сімон. То вино зовсім незле.

Леонард. Ви надто ласкаві; то з мого виноградника.

Сімон. Ви пришлете мені єго малу бочілку.

Леонард *(до Жіля, який налив собі повну склянку)*. Я тобі не казав пити, ти непотрібе!

Жан *(виглядає через вікно)*. От і Серафен Дільоріє, аптикар!

(Входить Серафен Дільоріє).

Сімон. От і єго мул!... Ні, то сам Серафен у власній особі. Завсїгди можна помилити ся. Пийте пане Серафен вино, нічого собі.

Серафен. Ваше, здоровлє, поважані панове!

Сімон *(до Алїзон)*. Долий но голубко. Лий на право, лий на лїво, лий ту, лий там! Котрою небудь оберне ся стороною, всюди показує гарні форми. Чи не горда ти дівчино, що виросла така красна?

Алїзон. Є з чого бути гордою, тай ніби багато мені з того прийде! Форми не поплачуть, о скільки не в покриті шовком і атласом.

Серафен. Ваше здоров'є панове!

Алїзон. З такими як я, кождий любить посьміяти ся і побавити ся, але все за дармо.
(*Всі пють і дають пити Алїзон*).

Сімон. А тепер, коли ми всі в комплеті, можемо піти до хорої.

Леонард. Позвольте панове, що вам покажу дорогу. (*Виходить внутрішними сходами*).

Сімон. Пане Жан, прошу, ідіть перші.

Жан (*несучи склянку*). Іду перший, бо знаю, що більше почитне місце є друге.

Сімон. Прошу, пане Серафен, ідіть. (*Серафен іде з бутількою в руках*).

Сімон (*позапихавши по бутильці в кишені свого сурдута і вистискавши Алїзон, виходить сходами співуючи*).

З а н а в і с а.

А К Т II.

СЦЕНА ПЕРША.

Леонард, Адам Фіме.

Фіме. Добрий вечір вам пане судійо. Як ваше здоровлечко?

Леонард. Незле. А ваше?

Фіме. Як найкрасше. Вибачте мою влізливість, поважаний пане судійо і мій дорогий, давний товаришу. Чи розглянули ви справу моєї протегованої, ограбленої її опікуном?

Леонард. Ще ні, Адаме... Але що ви говорите? То ви ограбили вашу протеговану?

Фіме. Боже борони! Коли кажу „моя протегована“, то єдино з чистої зичливости. Я в її адвокатом. І як вона відзискає свій маєток, який в чималий, тоді я женюся з нею; я був вже на стільки обережний, що запевнив собі її любов. Для того теж був би вам дуже вдячний, коли би ви схотіли розглянути її справу в найкоротшій часі. Вистарчить вам до того прочитати мій меморіал. Там знайдете всьо, чого вам потрібно.

Леонард. Ваш меморіал, товаришу, лежить там на столі. Я був би його вже з пев-

ністю залагодив, колиб не те, що я був занятий. Приймав в своїм домі сам цвѣт лікарського сьвіта, і то з вашої поради, стрінув мене такий клопіт.

Фіме. Що хочете через те сказати?

Леонард. Я візвав славного лікара, про котрого ви мені згадували, доктора Сімона Колін. Явив ся разом з хірургом і аптикаром. Бадав Катерину, мою жінку, від стіп до голови аби переконати ся, чи вона дійсно німа. Опісля хірург підтяв язичок моїй дорогій жіночці, аптикар дав їй лікарство і вона промовила.

Фіме. Промовила? І на то треба було брати лікарство?

Леонард. Так; з причини взаємної симпатії органів.

Фіме. А!... Але найважнійше те, що промовила. І що сказала?

Леонард. Сказала: „Принеси мені зеркало“. А видячи, що я повний зворушення і радості додала: „Мій ангеле, купи мені на мої іменини сукню шовкову, і шапочку облямовану аксамітом“.

Фіме. І потім вже говорила?

Леонард. Не переставала ані хвилинки.

Фіме. І не дякуєте мені за раду, яку я вам дав! Не дякуєте мені за те, що я вам поручив того славного лікара! Хиба ви не щасливі, що чуєте голосок вашої чесної супруги?

Леонард. Але-ж овшім! Дякую вам з щирого серця, любий друже, я дуже щасливий, що чую голос моєї жінки.

Фіме. Ні, ви не показуєте скільки радості, стільки би належало. Є щось, чого не хочете сказати, а що вас журить.

Леонард. Звідки ви то бачите?

Фіме. З вашого лица... Що вас ще журить? Чи ваша пані не говорить ще досить добре?

Леонард. Говорить добре і багато. І признаюся вам, що обильність її вимови непокоїла би мене, колиб мала удержати ся на тім ступені, який осягнула з самого початку.

Фіме. Я мав прочуте чогось подібного, пане судійо. Але не треба так сейчас розпачати. Бути може, що той вплив вимови, успокоїть ся з часом. То перший вибух жерела, яке несподівано отворено... Моє поважанє, пане судійо. Моя протегована називає ся Ермеліна de la Гарандієр. Не забувайте її назвиска; будьте зглядні з її справою, а не стрінете ся з невдячністю. Поверну сьогодні вечером.

Леонард. Пращаю вас; сейчас приступлю до розглянення вашої справи.

СЦЕНА ДРУГА.

Леонард, потім Катерина.

Леонард (читаючи). „Меморіал в справі

панни Ермеліни — Яценти — Марти de la Гарандієр“.

Катерина *(яка увійшла і усіла при своїм коливороті біля стола. Говорить з надзвичайною швидкістю)*. Що ти там робиш мій дороженький? Виглядаєш, немов би ти занятий. Взагалі ти багато працюєш. Чи не боїшся, що тобі то зашкодить? Треба відітхнути від часу до часу. Алеж бо ти мені не відповідаєш; що ти там робиш мій дороженький?

Леонард. Голубко, то...

Катерина. Чи то яка тайна? Чи не вільно мені того знати?

Леонард. Голубко я...

Катерина. Коли то тайна, то прошу тебе, нічого мені не говори.

Леонард. Але дай же мені хвилинку часу аби я міг тобі відповісти. Розглядаю одну справу і лагоджуся до видання вироку.

Катерина. Чи то така важна річ, видавати вироки?

Леонард. Без сумніву. Не лише честь, свобода, але нераз і життя людське залежить від того; а крім того судія показує в ній глибину свого ума і красоту свого вислову.

Катерина. То розглядай свою справу і видавай свій вирок, мій ангеле. Я вже тобі більше нічого не скажу.

Леонард. Знаменито. *(читає)* Панна Ермеліна — Яцента — Марта de la Гарандієр...“

Катерина. Мій дороженький, як ти думаєш, в чім мені буде більше до лиця, чи в сукни з адамашку, чи в костюмі турецьким, цілім з аксаміту?

Леонард. Я не знаю, я...

Катерина. Мені здає ся, що сатинка в цвѣти була би відповіднійша до мого віку, особливо, о скільки була би ясна, а цвѣти дрібонькі...

Леонард. Може бути але я...

Катерина. І чи не думаєш, мій дороженький, що не було би сенсу, аби робити за-богато закладок в спідниці. Очевидно, що треба, аби вона фалдовала ся, инакше чоловік виглядав би неубраний і взагалі матерії на спідницю не повинно ся жалувати. Але чи ти хотів би, мій дороженький, аби я носила фалди, в яких могло би змістити ся двох кавалерів? Та мода упаде і прийде час, що правдиві дами покинуть її, а міщанки підуть за їх приміром. Чи не думаєш так?

Леонард. Овшім, але...

Катерина. За те, що дотичить черевичків, то мушу їх вибирати дуже старанно. Женщину судить ся по ніжках і правдиву елегантку пізнає ся по черевичку. Чи не годиш ся з тим?

Леонард. Без сумніву; але...

Катерина. Випрацьовуй свій вирок. Вже нічо тобі не скажу.

Леонард. Знаменито! (*читаючи і роблячи записки*). „Отже опікун згаданой панни, пан Гуго Томассен де Педелю ограбив ти панну з вії...“

Катерина. Мій ангеле, коли то, що говорить пані президентова де Монбадон є правдою, то світ сьогодні є дійсно дуже зіпсутий. Страшні діють ся річи: нинішні молоді люди місто думати про чесне супруже, надскакують коло старих бабів, що сидять на грошах, а через той час чесні панночки лишають ся на леді. Чи то можливе? Скажи мені, мій ангеле?

Леонард. Моя дорога, будь ласка хвилюк бути тихо, або йди говорити де инде. Не знаю вже на правду, де моя голова.

Катерина. Успокій ся, мій миленький. Не скажу вже ані слова.

Леонард. Слава Богу! (*пише.*) „Той же пан де Педелю так при кошеню сїна, як при вибираню картофлі“...

Катерина. Мій ангеле, маємо сьогодні нз вечеру баранину і решту гуски, яку ми дістали від сторони. Чи то досить, скажи? Чи то ви-старчить тобі? Ненавиджу скупарства і люблю стіл достатний, але пощо лагодити стоси потрав, як вони вертають нерушені до креденсу: Житє стає що раз коштовнішим. Купити дріб,

купити ярину, купити мясо, овочів, всьо так подорожіло, що незабавки дешевше винесе посилати по обід до реставрації.

Леонард. Прошу тебе, душко... *(Пише)*
„Сирота від уродження...“

Катерина. Побачиш що до того дійде. Факт є, що каплун, куропатва, заяць, дешевше куштують вже начинені і упечені, як куплені живі на торзі. А то длятого, що реставратори купуючи їх гуртом, дістають по низьких цінах і можуть їх продавати дуже дешево. Не кажу, аби ми мали посилати на місто по наш щоденний обід; его можна зготовити щодня дома; але коли приймає ся дома гостей, коли видає ся обіди для приятелів, то найдешевше і найпрактичніше є завсїгди брати всьо з міста. Реставратор за годину зладить тобі обід на дванайцять, на п'ятнайцять, на двайцять осіб; всьо тобі достарчить: печені, дріб, приправи, торти, тіста, легуміни. То дуже вигідне. Чи не думаєш так само, Леонарде?

Леонард. На милість...!

Катерина. То нічо дивного, що всьо дорожів. Достаток в їдї стає з кождим днем неможливий. Як тільки хто має прийняти дома свояка або приятеля, то вже не вдоволяє ся трома стравами: зупою, печенею, овочами. Сейчас кождий хоче мати мясо приправлене на п'ять або на шість ріжних способів, з такими со-

сами, паштетами, що з того всьо робить ся правдивий бігос. Чи ти не бачиш, що то не має ніякого сенсу? Я просто не розумію, що в тім за приємність, аби обладовувати ся стільки мясивами. То не значить, аби я не любила добре приправленої страви. Овшім люблю, смачно з'їсти. Люблю мало, але добре. Люблю особливо нирочки з когута і головки з грибів. А ти, Леонарде, ти знова маєш слабість до флячків і ковбасок. Фе, направду, як можна любити ковбаски?!

Леонард (*Ловить ся руками за голову*).
Збожеволію! Чую, що збожеволію!

Катерина. Мій дорогенький, вже нічо не скажу, бо моглаби перешкодити тобі в праці.

Леонард. Коби ти лише додержала слова!

Катерина. Уст не отворю.

Леонард. Знаменито.

Катерина. Бачиш мій золотенький: вже нічо говорю.

Леонард. Бачу.

Катерина. Позволяю тобі працювати в спокою.

Леонард. Позволяєш...

Катерина. І без перешкоди опрацьовувати свій вирок. Чи скоро буде готовий?

Леонард. Ніколи не буде, як не будеш сидіти тихо. (*Пише*). „Сто двацять лірів рен-

ти, які той-же негідний опікун виманив від бідної сироти...”

Катерина. Слухай! Тихо! Слухай! Чи то не зовуть до огню? Здавало ся мені, що я чула. Але може я і помилила ся. Чи може бути щось страшнійшого, як пожар? Вогонь є ще страшнійший, від води. Минувшого року я бачила, як горіли доми в Понт-о-Санж. Що за перестрах! Які шкоди! Мешканці викидали свої знаряди до ріки і самі вискакували вікнами. Самі не знали, що роблять; перестрах відбив рав їм розум.

Леонард. Боже, змилосерди ся надімною!

Катерина. Чого зітхаєш, ангеле? Скажи мені, що тобі долягає?

Леонард. Вже не можу!...

Катерина. Відпочни трохи Леонарде. То не добре, так перепрацьовувати ся. То дійсно немудро, і зле робить, хто...

Леонард. Чи ти ніколи вже раз не будеш тихо?

Катерина. Не гнівай ся, мій дорогенький. Вже не скажу ні слова.

Леонард. Дав би Бог!

Катерина *(виглядаючи через вікно)*. Ого, іде пані de la Брін, жінка прокуратора; має капелюх облямований шовком і великий плащ на сукни з бродату. Іде за нею льокай худий, вуджений як оселедець. О, Леонарде, дивить

ся в нашу сторону, виглядає, начеби вибирала
ся до нас з візитою. Упорядкуй же скоро фотелі на її прийняття. Треба кожного знати прийняти після його значіння і становища. Задержуєся перед нашою брамою. Ні минає; вже минула. Може мені здавалося. Може то не вона. Не завжди можна кого пізнати так відразу. Але, як то не вона, то хтось, що її нагадує, навіть дуже її нагадує. Ні, коли над тим думаю, то єсьм певна, що то вона; нема в Парижі другої жінчини, котра була би так подібна до пані de la Брін. Скажи мені... мій дорогий... чи був би ти вдоволений, коли б пані de la Брін вибралася до нас з візитою? (*Сідає на столі*). Ти, що не любиш жінок говірливих, можеш тішити ся, що не оженився з нею: балакає як сорока, теркоче від рана до вечера. Що за теркотка! І до того оповідає нераз річи, які зовсім не свідчать про неї гарно. (*Леонард в роспуці входить з своїм каламиром на драбину і сідає на найвисшій щаблі, стараючи ся писати*). Передовсім вичисляє всі дарунки, які її чоловік дістає від сторін. Слухати того, то цілком не є забавне. (*Входить з другої сторони на подвійну драбинку і сідає проти Леонарда*). Що то нас може обходити, що прокуратор de la Брін дістає звіріну, муку, риби, або голову цукру? За те пані de la Брін нікому не оповідає, що

єї муж дістав одного дня великий штрасбурський паштет і, як єго отворив, найшов в середині лише велику пару рогів.

Леонард. Голова мені тріскає! (*ховає ся в своїми приборами до писаня на шафу*).

Катерина (*на вершку драбинки*). Чи бачив ти ту прокураторку — бо остаточно, в нічим більше, як жінкою прокуратора. Носить гаптований капелюх, як яка княжна. Чи не вважаєш, що то по просту сьмішне? Але нині кождий хоче жити понад свій стан, так жінки як і мущини. Молоді писарі з суду хотять уходити за велику шляхту: носять золоті ланцюшки, капелюхи з перами. А мимо того кождий знає добре, за кого має їх уважати.

Леонард (*на шафі*). Ще хвилька, а не відповідаю за себе і чую ся здібним поповнити злочин. (*Кличе*). Жіль! Жіль! Жіль! Алїзон! Жіль! Жіль! (*Влітає Жіль*). Біжи сейчас шукати славного лікара з площі Бісі, доктора Сімона Колін, і скажи єму, аби сейчас прийшов сюди в справі багато важнійшій і багато пильнійшій як попередна.

Жіль. Іду, пане судійо! (*Виходить*).

Катерина. Що з тобою діє ся мій до-рогенький? Виглядаєш якийсь подразнений. То може тому, що такий день душний. Ні?... Но, то може вітер східний, чи не думаєш? Або може риба, яку ти їв на обід — —

Леонард (*видаючи на шафі ознаки божевілля*). Не всі можемо всьо! Кождий має свою спеціальність: крамарі мірять ліктем товари, монахи жебрають, птахи всюди роблять непорядок, а жінки теркочуть як божевільні. О, якже я жалую, сороко ти одна, що я позволив підтяти твій язик. Але будь спокійна; той великий доктор зробить тебе знова такою німою, як передтим. (*Ловить пригорщами сто-си актів зібрані на шафі і кидає їх на голову Катерині, котра зручно збігає з драбини, вті-кає по внутрішніх сходах і кричить:*)

Катерина. Ратуйте! мій муж збожеволів! Ратуйте!

Леонард. Алїзон! Алїзон!

Алїзон. На милість Бога, чи ви хочете стати убійником?

Леонард. Алїзон, біжи за нею, будь все коло неї і не позволь її сюди входити. На Бога живого, Алїзон, не позволь її сюди ввійти. Як би ще хвильку я єї слухав, збожеволів би, і сам Бог знає, що зробив би з нею і з тобою. Біжи! (*Алїзон виходить сходами*).

СЦЕНА ТРЕТА.

Леонард, Адам Фіме, Панна de la Гарандієр
(*за котрою іде Льокай з кошом.*)

Адам Фіме. Позвольте пане судійо, що, хочачи змягчити ваше серце і порушити ваші

чутства, представлю вам ту молоду сироту, котра, ограблена несовістним опікуном, благає вашої справедливості. Її очі ліпше промовлять до вашої душі від мого голосу. Панна de la Гарандієр приносить вам свої сльози і свої просьби; докладає до них шинку, два качачі паштети, гуску і три заяці. Осьміляє ся в заміну очікувати прихильного вироку.

Леонард. Справа ваша інтересує мене щораз більше... Чи маєте ще щось додати на на свою оборону?

Панна de la Гарандієр. Ви надто ласкаві пане судійо; здаю ся на те, що перед хвилиєю сказав тут мій оборонець.

Леонард. Отже то всьо?

Панна de la Гарандієр. Так, пане судійо.

Леонард. Добре говорить; мало говорить. Та сирота є дійсно зворушаюча. *(До льокай).* Занеси то до креденсу. *(Льокай виходить. До Адама):* Як ви тут являли ся, я випрацьовував власне вирок, який небавом видам в справі тої панночки. *(Сходить з шафи).*

Фіме. Як то? На тій шафі?

Леонард. Сам не знаю, що зі мною дїє ся; голову маю як розбиту. Хочете послухати вироку? Сам ще мвшу его відчитати. *(Читає):* Взявши на увагу, що панна de la Гарандієр, сирота від уродження, ограбила підступно і злосливо пана Педелю, свого опікуна, з десять по-

косів сіна, вісімдесяти фунтів риби в ставі, взявши на увагу, що нема нічо більше страшнішого від пожару, взявши на увагу, що наш прокуратор одержав паштет штрасбурський, в якім находила ся пара рогів...

Фіме. На Бога! Що то всьо має значити?

Леонард. Не питайте друже Адаме. Я сам нічого не розумію. Маю чувство, що чорт впакував на дві години мою мозгівницю до моздіра. Я став цілковитим ідіотом. А то з вашої вини Адаме... Коли би той добрий доктор не був привернув моїй жінці мови...

Фіме. Не винуйте мене, пане Леонарде. Прецінь я вас остерігав. Я говорив вам виразно, що треба не раз і не два застановити ся, заки розпутає ся язик жінці.

Леонард. Ах, друже Адаме, якже я жалую того часу, коли Катерина була немовою! Ні, уся природа не знає більш страшного сотворіня, як говірлива жінка. Але потішаю ся надією, що лікарі цофнуть небавом то своє страшне добродійство. Я казав їх візвати: ото вже бачу хірурга.

СЦЕНА ЧЕТВЕРТА.

Ті самі, Жан Моґів, потім Сімон Колїн, Серафен Дільорів. За ними два малі помічники аптикарські.

Моґів. Маю честь вас повитати пане су-

дійо. Ото доктор Сімон Колін, котрий являє ся власне на своїм мулі, а за ним іде Серафен Дільоріє, аптикар. Коло него товпить ся нарід повний одушевлення. (*Входить доктор Сімон Колін і его товариші*). О, як справедливо ви-кликує Сімон Колін то почитанє у народа, коли убраний в свою тогу і бірет ступає через місто. О, яка вдячність належить ся тим добрим лі-карам, котрі трудять ся незмордовано, аби у-держати нас при здоровлю і пильнувати нас, коли...

Сімон. Досить вже, досить...

Леонард. Пане доктор Колін, дуже я хо-тів вас побачити. Жадаю безпроводочно вашої помочи.

Сімон. Чи для вас, пане судійо? Що вам бракує? О що ходить?

Леонард. Ні! для мовї жінки; тої, що була німою.

Сімон. Чи має які терпіня?

Леонард. Найменших. Всї терпіня по мо-їй сторонї.

Сімон. Як же так? Ви маєте терпіня, а кажете лічити свою жінку?

Леонард. Пане доктор, за багато жінка говорить. Треба було дати їй мову, але не в та-кій скількості. Від часу, яквилічили ви єї з німоти, доводить мене до божевілля. Вже

довше не можу слухати її голосу. Я візвав вас, аби ви зробили її знова німою.

Сімон. То є неможливим!

Леонард. Що кажете пане доктор? Ви не є в силі відняти її ту мову, котрою ви самі її обдарували?

Сімон. Ні, не можемо. Штука наша є велика, але так далеко не сягає.

Моріс. Так, то є неможливе.

Серафен. Всякі наші з'усилля були би тут даремні.

Сімон. Маємо средства, аби розв'язати язик жінки; але не маємо жадних, аби її змусити мовчати.

Леонард. Не маєте до того средства? Що ви кажете? Ви пхаєте мене в чорну розпуку.

Сімон. На жаль, пане судійо, нема ніякого еліксіру, масти, плястра, окладу, ніякої сили на сьвітї, котра могла би вилічити у жінок неповздержливість їх язичка. Всякі зіля описані Діоскорідом теж не мають ніякого успіху.

Леонард. Правду отже говорите?

Сімон. Як будете сумнівати ся, обидити нас можете.

Леонард. В такім випадку, я чоловік страчений. Не остає мені нічо иншого, як з каменем у шиї, кинути ся в Секвану. Так дальше

жити не можу. Коли не хочете панове, аби я утопив ся, мусите панове дати мені яку раду.

Сімон. Вам вже я говорив, що для вашої жінки нема ніякої. Але для вас найшла би ся, колиб ви на неї згодили ся.

Леонард. Дайте мені дрібку надії. Благаю вас, говоріть яснійше.

Сімон. На теркотанє вашої жінки є одно одиноке лікарство: глухота бї мужа.

Леонард. Що хочете тим сказати?

Сімон. То, що кажу.

Фіме. Не розумієте? Алеж то найгарнійший помисл на сьвітї. Не могучи зробити вашої жінки німою, той великий лікар жертвує ся зробити вас глухим.

Леонард. Глухим? — так на правду?

Сімон. Очевидно. Вилічу вас скоро і радикально з неповздержливости теркотаня вашої жінки за помочию кофози.

Леонард. За помочию кофози? Що то єсть кофоза?

Сімон. То, що загально називає ся глухотою. Чи бачите недогідність в тім, аби стати глухим?

Леонард. Здаєть ся, що бачу. Бо так і є.

Жан. Так ви думаєте?

Серафен. Яка?

Сімон. Ви є судію. Що-ж в тім за недогідність, аби судія був глухим?

Фіме. Нема ніякої. Мені можете повірити: Я належу до правничого тіла. Мема ніякої.

Сімон. Чи вийшла би з того яка шкода для справедливості?

Фіме. Цілком ніяка. Противно: пан Леонард Боталь не чув би ані промов адвокатів, ані сторін позиваючих, не грозило би проте небезпеченство впровадження его в блуд через їх брехні.

Леонард. Дійсно.

Фіме. І мігби судити більше справедливо.

Леонард. То може бути.

Фіме. Що до того, не можна сумнівати ся.

Леонард. Але як то робить ся...

Жан. Ліченє...

Сімон. Кофозу, або глухоту можна осягнути в ріжний спосіб. Дістає ся вї, коли тече з уха, через запаленє уха, або через звапненє, або зріст кісток. Але ті всі способи є довгі і болючі.

Леонард. Відкидаю їх! Відкидаю зі всіх сил.

Сімон. І маєте рацію. Далеко легше є осягнути кофозу за помочию одного білого порошка, котрий маю в торбі і котрого дрібка впроваджена до вуха вистарчить, аби тебе зробити глухим як пень.

Леонард. Дякую вам пане Колін. Сховайте собі свій порошок. Не хочу бути глухим.

Сімон. Як то не хочете бути глухим? Як то, відкидаєте кофозу? Не хочете лікарства, о котре ви перед хвилею благали? О, як то часто лучає ся, і який біль викликає в душі доброго лікара образ непослушного пацієнта, котрий відкидає спасенне лікарство...

Жан. Утікає перед стараннями, котрі могли би принести полекшу в его терпіннях.

Сімон. І впрост не хоче бути виліченим.

Фіме. Не рійшай надто поспішно, пане Леонарде, про справу, і не відкидай так рішучо прикрости, яка могла би охоронити тебе від иншої — далеко більшшї прикрости.

Леонард. Ні, не хочу бути глухим; не хочу вашого порошку.

СЦЕНА ПЯТА.

Ті самі, потім Алїзєм потім, Катерина.

Алїзон (*збігаючи по сходах і затикаючи собі вуха*). Я вже не можу. Голова менї тріскає. То не в людській силі зносити дальше оті теркотаня. Не перестає ані на хвилинку. Маю вражінє, що від двох годин я в млинськїм колесї...

Леонард. Нещасна! Не впускай єї сюди. Алїзон! Жіль! Най єї замкнуть!

Фіме. Алеж пане судїю!

Панна de la Гарандїєр. Ох, пане, чи можете мати таку чорну душу, аби, хотїти вязнити таку бідну істоту?

Катерина (*входить*). Яке гарне і численне товариство. Витаю панів.

Сімон. І що-ж, прошу пані? Чи вдоволені ви з наших услуг? Чи добре розв'язали ми вам ваш язичок?

Катерина. Зовсім добре, мої панове і я дуже вам за то вдячна. В першій хвили, я не вміла добре вимовляти слова. Але тепер говоренє не робить мені ніякої трудности. Мимо того, я послугую ся ним досить умірковано, бо балаклива жінка, то правдиве нещастє дому. Направду, панове, я була би в розпуці, коли б ви посуджували мене о балакучість, і коли б ви припускали, що мене кортить раз у раз говорити. Для того прошу дозволити мені оправдати ся в вашій присутности перед мужем, котрий упереджений супроти мене, не знаю з якої причини, міг собі уроїти, що те, що я відозвала ся до него кілька разів, було причиною єго подразнення в часі випрацьовування вироку. Був то власне вирок на користь одної молодой сироти, яка в своїй ранній молодости стратила батька і матір. Але менша з тим. Я сиділа побіч него і можу сміло сказати, що не відзивала ся ані словом. Одиною моєю вимовою, була моя присутність. Чи муж повинен за те жалувати ся? Чи може брати за зле своїй жінці, що держить ся близько него і шукає єго товариства, як то зрештою і в ві

обов'язком? (*До свого мужа*). Чим більше за-
станаваюся, тим менше можу зрозуміти при-
чини твого зденервованя. Бо якраз дійсно мо-
же бути того причина? Не думай, що вдасть
ся тобі висунути претекст моєї нібито бала-
кучости. То не видержує критики. Мій доро-
гий, ти мусиш мати щось проти мене, щось,
чого причини не можу знати. Прошу тебе, ска-
зати мені просто в очі. Ти повинен мені то
вияснити, і коли я буду знала, що тебе так
погнівало, буду старати ся на будуче поступати
так, аби тобі ощадити тої прикрости з хвилиною,
як буду знати о що тобі розходить ся. Бо
і нічого иншого я не бажаю як того, аби не
стягати на себе твого невдоволення. Моя мама
говорила: „Межи супружеством, не повинно
бути ніяких тайн“. І мала рацію. Часто буває
так, що муж або жінка, укриваючи щось одно
перед другим, стягають на дім і на себе самі
найстрашніші нещастя. От, що на примір лу-
чило ся п. президентовій де Бопро. Хотячи зро-
бити своєму мужеві несподіванку, сховала в сво-
їм куфрі поросятко. Муж почув квиліне поро-
сятка, а думаючи, що то голос якого коханка,
вийняв шаблю і пробив серце своєї жінки,
не вислухавши навіть оправданя нещасної су-
пруги. Уявіть собі вго здивоване і розпуку, як
він отворив куфер. Для того не повинно бавити
ся в ніякі укриті річи, навіть в добрій вірі.

Можеш всьо сказати отверто навіть при сих панах. Моя совість чиста і всьо, що можеш сказати, може лише потвердити мою повну невинність...

Леонард (*котрий від кількох хвиль надармо за помочию ріжних рухів і криків хоче задержати струю слів Катерини, і котрий виявляв вже знаки найвисшого зденервованя*). Порошок! Порошок! Пане доктор Колін, ваш порошок, білий порошок... на милість Бога!

Сімон. Дійсно, ніколи ще порошок на оглухненє не був більше потрібний, як тепер. Звольте, усїсти, пане судїю, пан Серафен Дільоріє засипле вам сейчас у вуха оглушаючий порошок.

Серафен. Дуже радо, пане судїю. (*Засипав порошок*).

Сімон. От і по всьому.

Катерина (*до Адама Фіме*). Промовте до розуму, мому чоловікови, пане адвокат. Скажіть єму, що мусить мене вислухати, що ніхто ще не осудив свої жінки, заки єї не вислухав, що не годить ся кидати стосами актів, бо він кинув мені на голову стоси актів, хиба що змусить єго до того якесь нагальне порушенє серця, або ума. Але ні, я сама єму то скажу. (*До Леонарда*). Відповідай отже, мій дорогий, в чім я тобі не догодила? Чи я тобі зла жінка? Я була вірна своїм обовязкам; мушу додати, що виповняла їх навіть з замилованєм.

Леонард (*вго лице виявляє чувство бла-
гости, спокійно крут палитьцями*). Як рос-
кішно! Нічого не чую.

Катерина. Слухай мене, Леонарде, кохаю
тебе цілою душею. Отворю тобі моє серце.
Я не в з тих жінок легких, що леда дрібниця
їх зажурить, леда дрібниця розвеселить і що
жите їх саме проходить на дрібницях, Я по-
требую приязни. Така вже моя природа. Я ма-
ла ледви сім літ, як мала песика, малого, жов-
того песика.... Ти мене не слухавш?...

Сімон. Пані, він вже не може учути ні
вас, ні кого будь другого. Він зовсім вже не чув.

Катерина. Як то не чув зовсім?

Сімон. Так, не чув зовсім в наслідок лі-
карства, яке дозволив собі зааплікувати.

Серафен . . . І котре викликало у него
солодку і милу кофозу.

Катерина. Вже я вам покажу, що мене учув.

Сімон. Нічо не вдісте; то неможливе.

Катерина. Побачите. (*До свого мужа*). Мій
дорогенький, мій золотий, мій ангеле, моє серце...
Не чувш? (*Трясе ним*). Ти Іроде, убійнику!

Леонард. Не чую ві вже ухами, але чую
раменами, плечима.

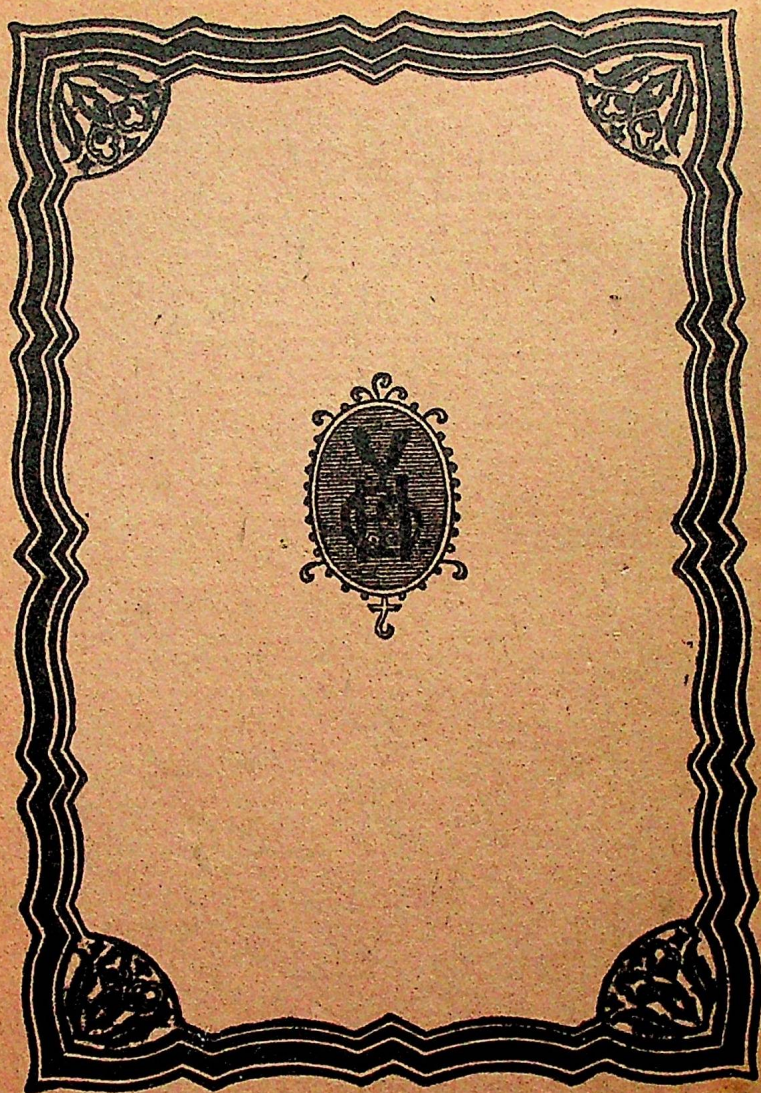
Сімон. Вона встекла ся.

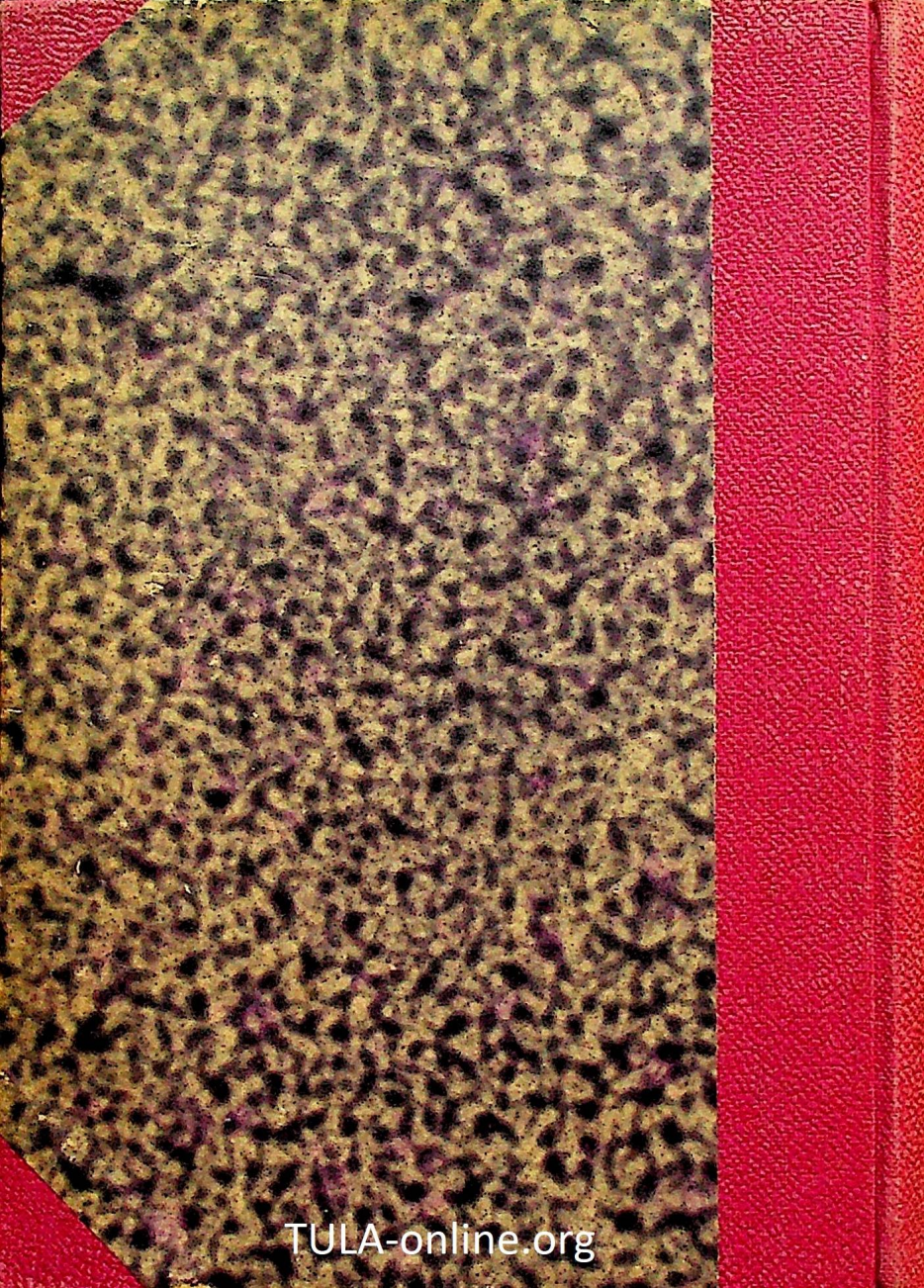
Леонард. Де сховати ся? Укусила мене
і чую, що сам стаю встеклим, як вона.

*Чути, гру і сьпів сліпця. Під свій несамо-
витий настрій пускають ся всі в дикий, неса-
мовитий танець, — куртина поволи спадає.*

К О Н Е Ц Ь.

- 116—120. Барвінський Олександр, Спогади злого життя, II.
 121—123. Кобилянська О., Земля I, повість.
 124—126. Кобилянська О., Земля II, повість.
 127—128. Шов Б., Цезар і Клеопатра, драма.
 129. М. Вовчок, Не до пари, Два сини й інші оповід.
 130—134. Маковей О., Записки, повість.
 135—139. Кониський Ов., У гостях добре, дома гіше, повість.
 141—142. Федькович Ю., Дозбуш, трагедія.
 143—144. Федькович Ю., Оповідання.
 145. Гринюк Лесь, Весняні вечери, повість.
 146. Лесь Українка, Орфія, драматична поема.
 147. Федькович Ю., Так вам треба, фарс.
 148. Федькович Ю., Як козам роги виправляють.
 149—149а. Шевченко Т., Музика, повість.
 150. Кропивницький М., По ревізії, комедія в 1 дії.
 151—151а. Шевченко Т., Артист, повість.
 152—153. Карпенко-Карий, Бурлака, драма.
 154. Бобикевич О., Настоящі, комедія в 1 дії.
 155—156. Шевченко Т., Гайдамаки, поема.
 157. Федькович Ю., Люба—згуба, повість.
 158. Шніцлер, Артур, Ляйтнант Густав, новела.
 159—160. Левицький-Нечуй Ів., Пропаші, повість.
 161. Кобилянська Ольга, Битва, нарис.
 162. Підмогильний В., В епідемічному бараці, нарис.
 163. Кобилянська Ольга, Природа, новела.
 164—165. Плятов, Оборона Сократа, переклад В. Кмітченка.
 166—167. Карпенко-Карий, Життєве море, комедія.
 168—170. Єремов С., М. Коцюбинський (Літер. характер укр. писм. III).
 171. Марис Карл, Наймана праця й капітал.
 172—173. Мирний Панас, Ліхі люди, повість.
 174—176. Дорошенко Дм., П. Куліш (Літ. хар. укр. писм. IV).
 177—179. Містраль Фред., Спогади й оповідання.
 180—182. Коцюбинський М., Фата шогала.
 183—184. Костомаров М., Дві руські народності.
 185—187. Бойко В., Марко Вовчок (Літ. хар. укр. писм. V).
 188—189. Ромен Роллан, Вовки, революція, драма.
 190. Коцюбинський М., Лялечка, Поодинок (оповідання).
 191—192. Коцюбинський М., На віру й інші оповідання.
 193. Коцюбинський М., П'ятизлотник, Помстився, Хо.
 194. Коцюбинський М., Для загального добра, оповід.
 196—196. Коцюбинський М., Пе-коптор, Посол від торгового
 пара, Відьма (оповідання).
 197. Коцюбинський М., По-людському і цінов'ю, оповід.
 198. Коцюбинський М., Дорогою ціною, оповідання.
 199—201. Франс Ан., Злочинство Воїнара.
 202—203. Ромен Роллан, Дантон, революція, драма.
 204—205. Дорошенко Дм., Костомаров (Літ. хар. укр. писм. VI).
 206—207. Єремов С., Карпенко-Карий (Літ. хар. укр. писм. VII).
 208. Мирний П., Серед стін, оповідання.
 209. Мирний П., Ліхо давнє й сьогоднішнє, повість.
 210—211. Мирний П., Як ведеться — так і живеться.
 212. Васильченко С., Талант, повість.
 213. Коцюбинський М., Коли не Вийні.
 214—215. Карпенко-Карий, Сава Чалий, трагедія.
 216—219. Єремов С., Левицький-Нечуй (Літ. хар. укр. п. VIII).
 220—221. Лесь Українка, Лісова пісня, драма.
 222—223. Лесь Українка, Кассандра, драма.
 224—225. Лесь Українка, Камінний Господар, драма.
 226. Лесь Українка, Адвокат Мартин, драма.

TULA-online.org